

## **ЗНАЧЕННЯ ВИСОКОГО РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

**ГРАБ Марія Іванівна - доцент кафедри права Львівського інституту  
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна  
Академія управління персоналом»**

**УДК 340.12**

**DOI 10.32782/EP.2021.3.19**

---

*Стаття посвячена дослідженню розвитку правової культури та значенню високого рівня правової культури. Обґрунтовані концепції «правової культури», вель рівень правового мислення та правосознання забезпечує формування еталона правової личности, котра уважає правовий закон, своїми діями підтримує режим правозаконності в Україні. Відзначається цільовість подолання низкого рівня правового свідомості та створення умов для підвищення рівня правової культури населення, слідством, свідоме учасництво громадян в здійсненні реформ на шляху розвитку України як сильного правового держави. Слідство, що кожен громадянин повинен розуміти, що саморозвиток та всестороннє навчання відіграють важливу роль для розвитку безпосередньо країни. Рівень правової культури Української знаходиться на стадії зародження та потребує використання багатьох ресурсів. Влада повинна звернути увагу саме на правове виховання, особливо молоді, котра є майбутнім України. Подолання низкого правового свідомості та створення умов для підвищення рівня правової культури населення, свідомого учасництва громадян в здійсненні реформи є сьогодні першочерговою задачею держави на шляху розвитку України як сильного правового держави.*

*Ключові слова: правовий культура, правосвідомість, законність, права людини та громадянина, правовий держави.*

### **Постановка проблеми**

Питання значення високого рівня правової культури в українському суспільстві потребує наукового дискусії, оскільки є категорією загальнолюдських цінностей, що належить до невід'ємних ознак правової держави та забезпечує максимальне здійснення, охорону та захист прав людини.

### **Аналіз досліджуваної проблеми**

Дослідженням правової культури займалися українські вчені-правознавці: М. І. Коцюба, П. Ф. Мартиненко, А. Р. Мащок, В. Д. Бабкін, Є. В. Назаренко, В. М. Селіванов, П. М. Рабінович, С. А. Тихонова, В. А. Котюк, та ін.

**Метою статті** є встановлення значення високого рівня правової культури на стан законності, правопорядку в сучасному українському суспільстві.

### **Виклад основного матеріалу**

Сьогодні у нашій державі низький рівень правової культури не тільки у простих громадян, але й у політиків, котрі мають безпосереднє відношення до законотворення і управління державою. Це не є твердженням про їхню некомпетентність у законодавчих нормативно правових актах, а радше не бажанням вважати норми права обов'язковими і не відчувати страху відповідальності при порушенні норм чинного законодавства. Низький рівень правової культури, відсутність у грома-

дян юридичних традицій, що переростає у відкритий правовий нігілізм, заперечення необхідності та цінності права спостерігається у нашій державі майже завжди, адже зневага до закону та суду та свавілля не трактується як щось неправильне. Зараз присутні чимало проблемних питань і у формуванні правової культури. Це стосується складного процесу правотворчості, де має місце суперечність нормативно-правових актів з подолання цих та інших проблемних питань потрібна цілеспрямована політика держави для підвищення рівня правової культури суспільства.

Питання підвищення рівня правової культури на сучасному етапі розвитку нашої держави є надзвичайно важливим, адже події, що відбуваються у країні останнім часом, вимагають того, щоб кожна людина застосовувала свою правосвідомість та правову культуру на практиці. Низький рівень правової культури веде до беззаконності у суспільному житті. Поняття “правова культура” завжди передбачає оцінку “якості” правового життя того чи іншого суспільства і порівняння з найрозвинутішими правовими зразками. Ми схилиємося до позиції, що високого рівня правова культура – це і є насамперед ідеали та цінності. Правова культура виражається у рівні розвитку правової діяльності, юридичних актів, правосвідомості та в цілому рівні правового розвитку, починаючи від окремої людини і до усього населення, а також ступеня гарантованості державою свобод і прав людини.

Правова культура особистості є складовою правової культури суспільства, показником рівня правосвідомості, прогресу правових норм та правової діяльності. Рівень правової культури акумулює якість норм права, які регулюють відносини в різних сферах. Нормативна база є фундаментом, на якому тримається держава як така, і від якості такої бази залежить, рівень розвитку і якість життя у державі [1, с. 330].

Як зазначають О. Р. Ратінов і О. В. Сахаров, правова культура виконує організаційно-регулятивний вплив у плані забезпечення соціально-позитивної поведінки,

попередження негативних проявів та нівелювання факторів, що цьому сприяють, при вирішенні соціальних завдань будь-якої сфери і будь-якого рівня життя суспільства” [2, с. 106].

В. В. Лемак зазначає: «Правова культура за своїм змістом є певним юридичним багатством, яке виражається в досягнутому рівні регулятивних властивостей права, утворених правових цінностей, тих особливостей права, юридичної техніки, які належать до духовної культури, до правового прогресу» [3, с. 217–218].

О. Ф. Скакун аргументує, що “правова культура тісно пов’язана із загальною культурою народу, базується на її засадах, служить відображенням рівня її розвитку. Формування правової культури не є відокремленим процесом від розвитку інших видів культури – естетичної політичної, моральної” [4].

Отже, дослідження науковців сучасної України підтверджують, що розбудова в Україні громадянського суспільства пов’язана з підвищення правосвідомості громадян, їхньої правової культури, подолання правового нігілізму. Розглядається розвиток правової культури як умови розвитку України. Успішний розвиток України неможливий без високої правової культури кожного громадянина, що визначає загальну повагу до права в суспільстві, дію принципу верховенства права.

Правова культура передбачає відповідні знання людьми певних положень чинного законодавства, уміння користуватися цими знаннями під час застосування норм права.

Науковці виділяють правову культуру суспільства загалом та правову культуру особистості. Ці два поняття взаємозалежні. Чим більше освічених у правовому аспекті особистостей у суспільстві, тим вища правова культура цього суспільства. Слід зазначити, що ці два поняття співвідносяться як частина і ціле. Правова культура особистості, будучи компонентом правової культури суспільства, виражає ступінь та характер розвитку суспільства, так чи інакше забезпечує соціалізацію особистості та правомірну діяльність особи [5, с. 6].

Не слід вести мову про підвищення рівня правової культури, не розвиваючи рівень культури загальної. Правова культура не залежить від юридичного права. На жаль, закони не зможуть підняти рівень правової культури через декларування окремих норм. Процес становлення правової культури характеризується формуванням певних культурно-правових цінностей, сформованих певною національною часово-просторовою дійсністю [3, с. 105–110]. Концепція правової держави вимагає присутності в усіх громадян високої культури права, їх обізнаність із необхідними юридичними законами, а також уміння і навички їх використання у практичному житті [6, с. 31]. Формування громадянського суспільства і правової держави в Україні вимагає потребу підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян. Активного обговорення та впровадження в життя потребують правова просвіта і виховання молоді, на засадах людяності, моральності, честі [7, с. 19–21].

#### **Висновки**

У зв'язку із вищезазначеним доцільною вважаємо думку про те, що кожен громадянин повинен для себе зрозуміти, що саморозвиток та всебічне навчання мають вагоме значення для розвитку безпосередньо країни. Сьогодні рівень правової культури українців перебуває на стадії становлення і потребує використання багато ресурсів. Влада має акцентувати увагу саме на правовому вихованні, особливо молоді, як майбутнього України. Підвищення правової свідомості та створення умов для збільшення рівня правової культури населення, свідома участь громадян у здійсненні реформи є першочерговим завданням держави на шляху розбудови України як сильної правової держави.

#### **Література**

1. Семитко А. П. Правовая культура . Теория государства и права. Под ред. В. М. Корельского и В. Д. Перевалова. Москва. : Инфра. М-Норма, 1997. С. 330–331.
2. Сахаров А. В., Ратинов А. Р. Теоретические основы предупреждения преступности. – М. : Знание, 1977. – 187 с.

3. Дмітрієнко І. В. Українська правова культура як нормативне небіологічне явище *Держава і право* : зб. наук. пр. Київ. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2009. Вип. 44. С. 105–110.

4. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник О. Ф. Скакун ; Пер. з рос. – Харків : Консум, 2009. 656 с.

5. Грищенко А. В. Правовий закон: питання теорії та практики в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2003. С. 6.

6. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави : навч. посіб. Київ, 1995. С. 31–32.

7. В. Лисогор. Правова культура як елемент механізму реалізації прав і свобод громадян. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 5. С. 19–21.

#### **THE IMPORTANCE OF A HIGH LEVEL OF LEGAL CULTURE IN UKRAINIAN SOCIETY**

The article is devoted to the study of the development of legal culture and to the importance of a high level of legal culture. The concept of “legal culture” is substantiated, because the level of legal thinking and legal awareness ensures the formation of a standard of legal personality that respects the rule of law in Ukraine. Emphasis is placed on the expediency of overcoming the low level of legal awareness and creating the conditions for raising the level of legal culture of the population, which will result in conscious participation of citizens in the implementation of reforms to build Ukraine as a strong legal nation. We believe that every citizen should understand that self-development and comprehensive learning play a significant role in the development of the country itself. The level of legal culture of Ukrainians is in its infancy and requires the use of many resources. The authorities should pay attention to legal education, especially for young people, who are the future of Ukraine. Overcoming low legal awareness and creating conditions for raising the level of legal cul-

**АНОТАЦІЯ**

*Стаття присвячена дослідженню розвитку правової культури та значенню високого рівня правової культури. Обґрунтовано концепції «правової культури», адже рівень правового мислення та правосвідомості забезпечує формування еталону правової особистості, котра поважає правовий закон, своїми діями підтримує режим правозаконності в Україні. Наголошується на доцільності подолання низького рівня правової свідомості та створення умов для підвищення рівня правової культури населення, що матиме наслідком свідомої участі громадян у здійсненні реформ на шляху розбудови України як сильної правової держави. Вважаємо, що кожен громадянин має зрозуміти, що саморозвиток та всебічне навчання відіграють значну роль для розвитку безпосередньо країни. Рівень правової культури українців перебуває на стадії зародження і вимагає використання багато ресурсів. Владі слід звернути увагу саме на правове виховання, особливо молоді, яка є майбутнім України. Подолання низької правової свідомості та створення умов для підвищення рівня правової культури населення, свідомої участі громадян у здійсненні реформи є сьогодні першочерговим завданням держави на шляху розбудови України як сильної правової держави.*

*Ключові слова: правова культура, правосвідомість, законність, права людини та громадянина, правова держава.*

ture of the population, conscious participation of citizens in the implementation of the reform is today the priority task of the state on the way to building Ukraine as a strong rule of law.

Keywords: legal culture, legal awareness, legality, human and civil rights, legal nation.